

“สุขสันต์วันตาย” ความไม่สุภาพในข้อความแสดงความคิดเห็น
ในสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดทางเฟซบุ๊ก
“Happy Death Day” Impoliteness of Birthday Wishes
Expressed in Facebook Comments

(Received: September 2, 2023 Revised: December 20, 2023 Accepted: December 25, 2023)

นภัทร อังกุลสินธนา¹
Naphat Angkunsinthana

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนวนความไม่สุภาพในข้อความแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดทางเฟซบุ๊ก โดยเก็บข้อมูลจากข้อความความคิดเห็นหรือคอมเมนต์สาธารณะในข่าววันคล้ายวันเกิดของบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่เผยแพร่ทางเฟซบุ๊กของสำนักข่าวออนไลน์ช่องวัน ระหว่างวันที่ 11 สิงหาคม - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 จำนวน 1,220 ข้อความ ผลการวิจัยพบชนวนความไม่สุภาพ 2 ประเภท คือชนวนความไม่สุภาพตามชนบและชนวนความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือชนวนความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัย โดยชนวนความไม่สุภาพตามชนบนั้นปรากฏการใช้ชนวนความไม่สุภาพ 6 ประเภท ได้แก่ การสบประมาท การวิพากษ์วิจารณ์หรือการตำหนิอย่างตรงประเด็น การใช้รูปประโยคคำถามที่ทำให้กระดากอายหรือเกิดความหมายมูลบท การกล่าวถ้อยคำที่ทำให้ลดตนลงมา การกล่าวถ้อยคำขี้บไล้ และการกล่าวถ้อยคำแสดงความรู้สึกเชิงลบ ส่วนชนวนความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือชนวนความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัยนั้น

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
E-mail: naphat.a@pkru.ac.th

ปรากฏการใช้ชวณควมไม่สุภพ 3 ประภท ได้แก่ การใช้ควมสุภพตามชนบเป็นชวณควมไม่สุภพ การใช้ควมเป็นนัยสนทนเป็นชวณควมไม่สุภพและการใช้บริบทเป็นชวณควมไม่สุภพ นอกจกนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทงสถิติพบว่าผู้แสดงควมคิดเห็นเลือกใช้ชวณควมไม่สุภพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือชวณควมไม่สุภพควมหมยซ้บ่งเป็นนัยมกกว่ชวณควมไม่สุภพตามชนบ

คำสำคัญ: ควมไม่สุภพ เฟซบุ๊ก การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์

Abstract

This research aims to examine causes of impoliteness found in Facebook comments below famous people's birthday news posts. The data gathered was 1,220 comments on public birthday posts published on the official page of One News Agency during 11th August – 31st December 2021. The study discovered two categories of impoliteness triggers: conventionalized impoliteness triggers and non-conventionalized impoliteness or implicational impoliteness triggers. Conventionalized impoliteness triggers were divided into six types, namely insults, pointed criticisms/complaints, unpalatable questions and/or presuppositions, condescension, dismissals, and negative expressive. Moreover, three types of non-conventionalized impoliteness triggers were found, including the convention-driven, the form-driven, and the context-driven. The statistical data analysis showed that Facebook users applied non-conventionalized impoliteness triggers more frequently than conventionalized ones.

Keywords: Impoliteness, Facebook, Computer-Mediated Communication.

บทนำ

การอวยพรวันคล้ายวันเกิดนั้นถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมไทย ดังที่ Pukbhasuk (2016, p. 86) ได้กล่าวถึงการอวยพรวันเกิดหรือวันคล้ายวันเกิดไว้ว่า “การอวยพรวันเกิดนั้นเป็นโอกาสพิเศษโอกาสหนึ่งที่จะมีการให้พรหรืออวยพรกัน อันถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ภาษาที่อวยพรนั้นจะต้องเป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นมงคล ได้แก่ ความหมายเกี่ยวกับความสุข ความสมหวัง สุขภาพแข็งแรง ความเจริญ ความร่ำรวย ความสำเร็จ อายุยืน ความสดชื่น ลาก โชคดี ยศ เกียรติยศ และจตุรพิธพรหรือพรสี่ประการ” ดังจะเห็นได้ว่าความหมายของถ้อยคำที่ใช้อวยพรต่างเป็นความหมายเชิงบวกหรือความหมายที่ดี ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าการอวยพรวันคล้ายวันเกิดหรือถ้อยคำอวยพรวันคล้ายวันเกิดที่ให้แก่กันนั้นเป็นความสุภาพอย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ดี จากสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดของบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่เผยแพร่ในข่าวออนไลน์นั้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ามีผู้ใช้สื่อออนไลน์จำนวนมากได้เข้ามาแสดงความคิดเห็น ทั้งร่วมอวยพรและสาปแช่ง โดยเฉพาะการสาปแช่งนั้นเป็นพฤติกรรมทางภาษาที่ตรงกันข้ามกับธรรมเนียมปฏิบัติข้างต้น ดังตัวอย่าง

- 1) ขอให้ตายจากโรคไวก ๆ นะครับ
- 2) ขอให้เบาหวานที่เป็นอยู่จงสถิตสถาพรตราบกาลนานเทอญ
- 3) ขอแสดงความเสียใจด้วยครับ

จากตัวอย่างที่ 1) และตัวอย่างที่ 2) จะเห็นว่าถ้อยคำมีเนื้อความเป็นการสาปแช่งให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดเสียชีวิตและประสบกับความทุกข์ทรมานจากโรคภัยที่เป็นอยู่ ส่วนตัวอย่างที่ 3) ผู้แสดงความคิดเห็นแสดงความรู้สึกเสียใจ ทั้งที่วันคล้ายวันเกิดเป็นวันมงคลก็ตาม ลักษณะของถ้อยคำดังกล่าวแจ่มชัดว่าไม่สุภาพ กล่าวคือเป็นการใช้ภาษาที่มุ่งสร้างความขุ่นข้องหมองใจให้เกิดแก่เจ้าของวันคล้ายวันเกิดอันนำมาซึ่งความขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกัน

ดังที่ Culpeper, Bousfield & Wichmann (2003, p. 1546) ได้กล่าวถึงความไม่สุภาพไว้ว่า “ความไม่สุภาพนั้นเป็นกลวิธีการสื่อสาร ที่สร้างขึ้นมาเพื่อโจมตีหรือทำลายหน้า ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของอีกฝ่ายที่แสดงต่อสังคม อันนำซึ่งความไม่ลงรอยและความแตกแยกระหว่างกัน”

ด้วยเหตุที่ความไม่สุภาพเป็นการใช้ภาษาในเชิงลบ จึงมีความเชื่อว่าความไม่สุภาพเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความสุภาพ ดังนั้นในช่วงแรกจึงมีการศึกษาความไม่สุภาพจำนวนน้อย อีกทั้งแนวคิดที่ใช้ศึกษาก็ล้าชุ่นนานไปกับกลวิธีความสุภาพของ Brown & Levinson (1987) ดังในงานของ Culpeper (1996) แต่กระนั้น Culpeper (2016, p. 423) เสนอให้กลับมาพิจารณาคำว่า “กลวิธี” (Strategy) ความสุภาพและความไม่สุภาพใหม่ทั้งนี้เนื่องจากกลวิธีทางภาษาหรือกลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่นำมาใช้ในการศึกษาทั้งความสุภาพและความไม่สุภาพนั้น ไม่ได้เป็นเพียงการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวคิดของ Brown & Levinson (1987) เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง “ความเป็นปกติวิสัย” (Routine) ที่เกิดขึ้นด้วยทั้งนี้เนื่องจากเมื่อผู้ส่งสารส่งสารไม่ว่าสารนั้นจะถูกส่งไปเพื่อความสุภาพหรือความไม่สุภาพก็ตาม ผู้ส่งสารย่อมต้องประเมินแล้วว่าผู้รับสารจะสามารถประเมินความสุภาพหรือความไม่สุภาพในสารนั้นได้ ดังนั้นกลวิธีที่ผู้ส่งสารเลือกใช้ จึงมักเลือกใช้กลวิธีที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้งในการปฏิสัมพันธ์กัน และอยู่ในการรับรู้ของคนส่วนใหญ่ด้วยเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผล ด้วยเหตุนี้ Culpeper (2011, 2016) จึงเสนอให้ใช้คำว่า “ชนวน” (Trigger) แทนคำว่า “กลวิธี” เพราะกลวิธีทางภาษาอาจมีได้หลากหลายกลวิธีไม่สิ้นสุด แต่ท้ายที่สุดแล้วเราสามารถจัดกลุ่มของกลวิธีความไม่สุภาพเหล่านั้นตามประเภทของชนวนที่ก่อให้เกิดความไม่สุภาพได้ครอบคลุมทั้งหมด

จากที่กล่าวมานี้ Culpeper (2011, 2016) จึงได้แบ่งชนวนความไม่สุภาพออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ชนวนความไม่สุภาพตามชนบ (Conventionalized impoliteness triggers) คือชนวนความไม่สุภาพที่เป็นชนบ อยู่ในการรับรู้ของคนทั่วไปในสังคมว่าไม่สุภาพ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยบริบทในการตีความรูปลักษณ์ว่าไม่สุภาพ เพราะชนวนความไม่สุภาพประเภทนี้จะไม่สุภาพหรือถูกตีความว่าไม่สุภาพในบริบทที่หลากหลายมากกว่าที่จะถูกตีความว่าสุภาพ เช่น การสบประมาท (Insults) ด้วยการใช้คำหยาบเรียกขานผู้ฟัง เป็นต้น และชนวนความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือชนวนความไม่สุภาพความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย (Non-conventionalized impoliteness หรือ Implicational impoliteness) คือถ้อยคำที่ไม่ได้ไม่สุภาพอย่างเป็นปกติวิสัยแต่ต้องอาศัยบริบทในการตีความจึงแปลความถ้อยคำนั้นได้ว่าไม่สุภาพ เช่น การแสร้งสุภาพ ด้วยการกล่าวถ้อยคำสุภาพตามชนบ “ขอบคุณ” แต่บริบทแวดล้อม เช่น น้ำเสียงที่สูง ช่วยให้ผู้ฟังตีความได้ว่า ผู้พูดไม่ได้ตั้งใจหรือมีเจตนาที่จะขอบคุณจริง แต่ต้องการประชดประชัน

การศึกษาความไม่สุภาพมักศึกษาในสถานการณ์การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากันเป็นส่วนใหญ่ (Face-to-Face) แต่กระนั้นก็คาดว่าจะพบความไม่สุภาพเสมอไป เนื่องจากสังคมยังต้องการความปรองดอง ดังนั้นความไม่สุภาพจึงปรากฏน้อยเมื่อเทียบกับความสุภาพ (Culpeper, 1996, 2011) ในทางตรงกันข้ามการสื่อสารในสถานการณ์ที่ไม่ต้องเผชิญหน้ากัน อย่างการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication; CMC) กลับเอื้อให้เกิดความไม่สุภาพมากขึ้น ดังที่ Graham & Hardaker (2017) ได้กล่าวถึงว่า “ลักษณะเฉพาะของการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ ลักษณะหนึ่งคือการสื่อสารอาจเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (Synchronous) หรือการสื่อสารนั้นอาจไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันก็ได้ (Asynchronous) โดยเฉพาะการสื่อสารที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันนั้น เช่น การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Network Sites; SNSs) อย่างเพชฌัก

(Facebook) ฯลฯ นั้น กลับส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ไม่สุภาพมากกว่าเดิมอีก” นอกจากนี้ Thurlow, Lengel & Tomic (2004, as cited in Rabab’ah & Alali, 2020, pp. 9-10) ยังเห็นว่าการที่ผู้ส่งสารผ่านคอมพิวเตอร์สามารถไม่ระบุตัวตน (Anonymity) หรือใช้นามสมมติได้นั้น ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อให้ผู้ส่งสารสามารถส่งสาร โดยเฉพาะสารที่ขัดต่อความต้องการของสังคม อย่างความไม่สุภาพนั้นได้ง่ายและสะดวกใจมากขึ้น ทั้งนี้ไม่ต้องกังวลว่าจะมีใครมาระบุตัวตนที่แท้จริงหรือมาคุกคามผู้ส่งสารได้ เปรียบเช่นเดียวกับ Santana (2014, as cited in Rabab’ah & Alali, 2020, p. 10) ที่เห็นว่าการไม่ระบุตัวตนหรือใช้นามสมมติในการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ได้นั้น ทำให้มีแนวโน้มที่ผู้ส่งสารจะภาษาที่ไม่สุภาพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่แปลกที่ในชาวออนไลน์ทางเฟซบุ๊กในวันคล้ายวันเกิดของบุคคลผู้มีชื่อเสียง ข้างต้น จะมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นและใช้ภาษาที่ไม่สุภาพจำนวนมาก

อย่างไรก็ดี งานวิจัยทางด้านความไม่สุภาพในภาษาไทยมีจำนวนน้อย (Sawanglap, 2013; Bunnag, 2016; Kaewjungate & Rattanadilok Na Phuket, 2018; Angkunsinthana, 2018) อีกทั้งยังไม่มีงานวิจัยใด ศึกษาความไม่สุภาพในการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ อีกทั้งด้วยคุณสมบัติของการสื่อสารคอมพิวเตอร์ดังกล่าวจึงทำให้เกิดคำถามการวิจัยขึ้นว่า ในสถานการณ์การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์นั้น ผู้ใช้ภาษาไทยจะเลือกใช้ ขนวนความไม่สุภาพประเภทใดมากกว่ากัน และเป็นขนวนประเภทย่อยใดบ้าง จึงนำมาสู่การวิจัยในครั้งนี้ ที่ต้องการศึกษาขนวนความไม่สุภาพในข้อความ แสดงความคิดเห็นในสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดทางเฟซบุ๊ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาชนวนความไม่สุภาพในข้อความแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดทางเฟซบุ๊ก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อความแสดงความคิดเห็นในข่าววันคล้ายวันเกิดของบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่เผยแพร่ทางเฟซบุ๊กของสำนักข่าวออนไลน์ช่องวัน ระหว่างวันที่ 11 สิงหาคม - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นข้อมูลสาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้ามาอ่านหรือพิมพ์ข้อความแสดงความคิดเห็นได้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ได้ข้อความแสดงความคิดเห็นทั้งหมด 35,018 ข้อความ แบ่งออกเป็นข้อความแสดงความคิดเห็นหลัก ซึ่งเป็นข้อความที่ผู้แสดงความคิดเห็นตั้งใจแสดงความคิดเห็นต่อข่าว และข้อความแสดงความคิดเห็นรอง ซึ่งเป็นข้อความที่ผู้แสดงความคิดเห็นตอบกลับข้อความแสดงความคิดเห็นหลัก

อย่างไรก็ดี ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะข้อความแสดงความคิดเห็นหลักเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นข้อความที่ผู้แสดงความคิดเห็นตั้งใจที่จะแสดงความคิดเห็นต่อข่าว รวมทั้งเก็บเฉพาะข้อความแสดงความคิดเห็นที่ผู้แสดงความคิดเห็นตั้งใจให้เป็นสาธารณะเพื่อให้บุคคลทั่วไปเห็นข้อความนั้นได้จากการคัดเลือกข้อมูลในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อความแสดงความคิดเห็นหลักทั้งหมด 1,444 ข้อความ

2. เมื่อได้ข้อความแสดงความคิดเห็นหลักทั้ง 1,444 ข้อความแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อความแสดงความคิดเห็นที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับเนื้อหาของข่าว กล่าวคือมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวันคล้ายวันเกิดของบุคคลผู้มีชื่อเสียง จากการคัดเลือกข้อความแสดงความคิดเห็นในขั้นตอนนี้ทำให้เหลือข้อความแสดงความคิดเห็นจำนวน 1,398 ข้อความ

3. ผู้วิจัยนำข้อความแสดงความเห็นทั้ง 1,398 ข้อความ มาคัดเลือกเฉพาะข้อความที่ไม่สุภาพและต้องเป็นความไม่สุภาพทางภาษาเท่านั้น (Culpeper, Bousfield & Wichmann, 2003; Culpeper, 2011, 2016) ในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อความที่ไม่สุภาพจำนวน 1,220 ข้อความ จากนั้นจึงวิเคราะห์ประเภทของชนวนความไม่สุภาพตามแนวคิดของ Culpeper (2011, 2016) ที่ให้พิจารณาข้อมูลจากระดับจุลภาคขึ้นไป (Bottom-up approach) แล้วจึงกำหนดชนวนความไม่สุภาพที่ครอบคลุมชุดข้อมูลนั้น

4. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ กระนั้นก็ดี ความไม่สุภาพเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาในเชิงลบที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้ตัวอักษร X เป็นนามสมมติเจ้าของวันคล้ายวันเกิด และจะไม่กล่าวอ้างถึงชื่อของผู้แสดงความคิดเห็นหลักทุกความคิดเห็น ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องความเป็นส่วนตัว

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อความแสดงความคิดเห็นในข่าววันคล้ายวันเกิดของบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่เผยแพร่ทางเฟซบุ๊กของสำนักข่าวออนไลน์ทั้ง 1,220 ข้อความนั้น พบชนวนความไม่สุภาพ 2 ประเภท คือชนวนความไม่สุภาพตามชนบ และชนวนความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือชนวนความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **ชนวนความไม่สุภาพตามชนบ** หมายถึงถ้อยคำที่ไม่สุภาพอย่างเป็นปกติวิสัย กล่าวคือไม่ว่าจะปรากฏในบริบทใดก็ตาม ถ้อยคำดังกล่าวนี้ก็ไม่สุภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชนวนความไม่สุภาพตามชนบนี้ 6 ประเภท ได้แก่ การสบประมาท การวิพากษ์วิจารณ์หรือการตำหนิ

อย่างตรงประเด็น การใช้รูปประโยคคำถามที่ทำให้กระตือรือร้นหรือเกิดความหมายมูลบท การกล่าวถ้อยคำที่ทำให้ลดตณลงมา การกล่าวถ้อยคำซับซ้อน และการกล่าวถ้อยคำแสดงความรู้สึกเชิงลบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสบประมาท คือการที่ผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวถ้อยคำหยาบคาย ที่มีเนื้อความในเชิงลบอันเป็นการดูหมิ่นเจ้าของวันคล้ายวันเกิด ทั้งนี้เนื้อความที่กล่าวนั้นอาจเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ได้ (Culpeper, 2011, 2016) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้แสดงความคิดเห็นสบประมาทเจ้าของวันคล้ายวันเกิดใน 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำเรียกขานในเชิงลบ การอ้างถึงบุคคลในเชิงลบ การกล่าวถึงลักษณะส่วนบุคคลในเชิงลบ และการกล่าวถึงข้อบกพร่องในร่างกาย ดังตัวอย่าง

1) X คุณควย คุณเล่นโซเซียลปะ คุณหัดมาดูเมนต์ที่เขาอวยพรบ้างนะ

จากตัวอย่างที่ 1) ผู้แสดงความคิดเห็นเลือกใช้คำหยาบที่เป็นคำต้องห้ามอย่างคำว่า “ควย” ซึ่งเป็นคำเรียกอวัยวะเพศชายมาใช้เรียกขานเจ้าของวันคล้ายวันเกิด แม้จะมีการใช้คำนำหน้านามที่แสดงการยกย่องอย่างคำว่า “คุณ” ก็ตาม แต่การใช้คำต้องห้ามคำนี้เรียกขานเจ้าของวันคล้ายวันเกิดก็แฝงชัดว่าไม่สุภาพอยู่ดี

1.2 การวิพากษ์วิจารณ์หรือการตำหนิอย่างตรงประเด็น คือการที่ผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวถ้อยคำที่มีเนื้อความเกี่ยวกับความผิดพลาดหรือความบกพร่องของเจ้าของวันคล้ายวันเกิดที่ผู้แสดงความคิดเห็นเชื่อว่าไม่ดี ไม่ถูกต้อง และทำให้เกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมา ดังตัวอย่าง

2)ไปทานอนพักผอนอยู่บ้านโน้น ไม่ใช่มาทลปในเวลางาน 😊

จากตัวอย่างที่ 2) ผู้แสดงความคิดเห็นตำหนิเจ้าของวันคล้ายวันเกิดอย่างตรงประเด็นในกรณีที่เจ้าของวันคล้ายวันเกิดเคยมาทลปในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่

1.3 การใช้รูปประโยคคำถามที่ทำให้กระตือรือร้นหรือเกิดความหมายมุลบท คือ การใช้รูปประโยคคำถามที่มีเนื้อความเชิงลบและไม่ต้องการคำตอบ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดนั้นรู้สึกอับอายหรือไม่พอใจ ดังตัวอย่าง

3) เกิดมาทำเหี้ยอะไร ไอ้สัส

จากตัวอย่างที่ 3) การที่ผู้แสดงความคิดเห็นใช้รูปประโยคคำถาม “เกิดมาทำเหี้ยอะไร” นั้น ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการคำตอบจากรูปประโยคคำถาม เพราะไม่สามารถหาเหตุผลของการเกิดมาของเจ้าของวันคล้ายวันเกิดได้ แต่การเลือกใช้รูปประโยคคำถามดังกล่าวนั้นก็เพื่อสื่อความหมายว่าเจ้าของวันคล้ายวันเกิดไม่ควรจะเกิดมา

1.4 การกล่าวถ้อยคำที่ทำให้ลดตนลงมา คือการแสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำที่มีเนื้อความให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดอยู่ในสถานะที่ด้อยหรือต่ำกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้สึกต่ำต้อยหรือไร้คุณค่าจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าผู้แสดงความคิดเห็นมักทำให้เจ้าของวันเกิดรู้สึกต่ำต้อยด้อยค่าด้วยการเปรียบเทียบเจ้าของวันคล้ายวันเกิดกับการเกิดของสัตว์เดรัจฉานอย่างสุนัขหรือหมา ดังตัวอย่าง

4) หมาจะเกิด ชิงหมาเกิด หมาจะเกิด ชิงหมาเกิด โถวเอ๊ย สันดานหมา 😊

จากตัวอย่างที่ 4) ผู้แสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบการเกิดของเจ้าของวันคล้ายวันเกิดกับการเกิดของหมาด้วยทำนองเพลงวันคล้ายวันเกิด ทั้งนี้เพราะคนไทยเชื่อกันว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐที่รู้จักผิดชอบชั่วดีและพัฒนาได้ ดังนั้น จึงยกย่องมนุษย์ให้อยู่ในสถานะที่เหนือกว่าสัตว์ชนิดอื่น ด้วยเหตุนี้การเปรียบเทียบบุคคลใดก็ตามให้อยู่ในสถานภาพที่เทียบเท่าหรือต่ำกว่าสัตว์ จึงไม่สุภาพและทำให้บุคคลเป้าหมายรู้สึกต่ำต้อยด้อยค่าลงอย่างมาก แต่การที่ผู้แสดงความคิดเห็นหลายคนเลือกใช้หมา

มาเป็นแบบเปรียบก็เนื่องจากความเชื่อและทัศนคติในเชิงลบที่มีต่อสัตว์ชนิดนี้ที่มีมานานแล้ว ดังที่ Likhit (2018, Online) ได้กล่าวถึงการนำคำว่า “หมา” มาเป็นคำด่านั้นเพราะคนไทยมีความเชื่อว่าเป็นสัตว์เดรัจฉานและนิสัยของหมาบางอย่างเป็นนิสัยที่ไม่ดี ด้วยเหตุนี้หมาจึงถูกนำมาเป็นคำด่าหรือคำเปรียบเทียบกับบุคคลให้รู้สึกต่ำต้อยตั้งแต่ในอดีตแล้ว ดังปรากฏทั้งในพระไตรปิฎกและวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ เช่น ในโคลงโลกนิติ วัตโพธิ์ของสมเด็จพระยาเดชาดิศร มีบทหนึ่งที่เปรียบคนใช้แรงงานว่าต่ำต้อยเหมือนกับหมา เป็นต้น

1.5 การกล่าวถ้อยคำขบไล่ คือการแสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำที่มีเนื้อความขบไล่ให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดออกไปจากที่เดิมที่ใดที่หนึ่ง ดังตัวอย่าง

5) ไปไปเถอะ ไอ้สัส ไปไหนก็ไป!!!!/ ไปปปปปปป

จากตัวอย่างที่ 5) ผู้แสดงความคิดเห็นเลือกที่แสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำ “ไปไปเถอะ...ไปไหนก็ไป!!!!/ ไปปปปปปป” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีเนื้อความขบไล่ให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดลาออกและยุติบทบาทหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งเพื่อจะได้ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้แสดงความคิดเห็นอีก

1.6 การกล่าวถ้อยคำแสดงความรู้สึกเชิงลบ คือการแสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำที่มีเนื้อความเกี่ยวกับความรู้สึกในเชิงลบของผู้แสดงความคิดเห็นเองที่มีต่อเจ้าของวันคล้ายวันเกิด โดยเฉพาะการใช้คำกริยาส่วนตัว ซึ่งเป็นคำกริยาแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติหรือความคิด (Natpratan, 2015) ดังตัวอย่าง

6) ขอไม่อวยพรนะ ในสายตาเรา บุคคลนี้ไม่ได้สร้างความดีไรให้น่าจดจำเลย...สารรูปก็ไม่ได้อยากจะมอง ไม่ได้รักไม่ได้ชอบ ไม่ได้รังเกียจ แค่ขยะแขยงหน่อย ๆ วันวันทำไรบ้าง ...

จากตัวอย่างที่ 6) จะเห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นเลือกใช้คำกริยาส่วนตัวคำว่า “ขยี้ขยี้” ที่มีความหมายว่า เกลียด หรือน่ารังเกียจ ทั้งนี้เพื่อแสดงความรู้สึกไม่ชอบหรือรังเกียจเจ้าของวันคล้ายวันเกิดที่มีรูปลักษณะที่ไม่น่ามองและพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือไม่ทำงานในหน้าที่ของตนให้ดี

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าในสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดนั้น ตามธรรมเนียมปฏิบัติแล้วต้องมีการอวยพรวันเกิดให้แก่เจ้าของวันคล้ายวันเกิด แต่กระนั้นผู้วิจัยพบว่าผู้แสดงความคิดเห็นจำนวนมากเลือกทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกันด้วยการกล่าวถ้อยคำสาปแช่ง ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีเนื้อความเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบหรืออันตรายที่ต้องการให้เกิดกับบุคคลเป้าหมายในอนาคต (Angkunsinthana, 2018) ซึ่งในบริบทนี้ก็คือเจ้าของวันคล้ายวันเกิด การสาปแช่งถือว่เป็นการแสดงความรู้สึกในเชิงลบวิธีการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะผลกระทบหรืออันตรายที่สาปแช่งนั้นอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ แต่เมื่อกล่าวถ้อยคำสาปแช่งแล้ว ผู้สาปแช่งก็เท่ากับได้ระบายอารมณ์ ความโกรธแค้น ดังตัวอย่าง

7) สุขสันต์วันเกิดครับ X ขอให้ท่านได้ตายในวันเกิดตัวเองที่ใกล้ถึงที่สุด...

8) แซ่ชนะ ขอให้มันเป็นไปในเร็ววัน

จากตัวอย่างที่ 7) จะเห็นว่าถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนานั้น มีเนื้อความที่ต้องการให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดถึงแก่ความตายในเร็ววัน และผู้แสดงความคิดเห็นก็ทราบดีว่าถ้อยคำดังกล่าวไม่ใช่คำอวยพรแต่เป็นการสาปแช่ง ดังในตัวอย่างที่ 8) ที่ผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวคำว่า “แซ่” ก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำสาปแช่งในภายหลัง

2. ขบวนการไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามขนบ หรือขบวนการไม่สุภาพความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย คือถ้อยคำที่ความหมายของถ้อยคำไม่ได้บ่งชี้หรือบ่งบอกถึงความไม่สุภาพเลย หากต้องอาศัยบริบทในการตีความจึงจะเข้าใจได้ว่าถ้อยคำนั้นไม่สุภาพ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าการแสดงความไม่สุภาพนั้นไม่จำเป็นต้องการใช้ขบวนการไม่สุภาพตามขนบเสมอไป บ่อยครั้งที่ผู้ส่งสารเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่สื่อความไม่สุภาพโดยตรง แต่ต้องการให้ผู้รับสารตีความหมายของถ้อยคำนั้น จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบขบวนการไม่สุภาพประเภทนี้ 3 ประเภทย่อย ได้แก่ การใช้ความสุภาพตามขนบเป็นขบวนการไม่สุภาพ การใช้ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยจากการสนทนาเป็นขบวนการไม่สุภาพ และการใช้บริบทเป็นขบวนการไม่สุภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การใช้ความสุภาพตามขนบเป็นขบวนการไม่สุภาพ คือการกล่าวถ้อยคำที่เป็นความสุภาพตามขนบ แต่ถ้อยคำนั้นไม่สัมพันธ์หรือขัดแย้งกันกับบริบท เช่น ข้อความแฉล้มหรือภูมิหลังของความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร จึงทำให้ถ้อยคำที่เป็นความสุภาพตามขนบนั้นไม่สุภาพ หรือทำให้ผู้รับสารสามารถตีความเจตนาที่ผู้ส่งสารต้องการจะแสดงความไม่สุภาพได้ ดังตัวอย่าง

9) สุขสันต์วันเกิดครับ X ขอให้ท่านได้ตายในวันเกิดตัวเองที่ใกล้ถึงที่สุด...สุขสันต์วันเกิดครับ

จากตัวอย่างที่ 9) แม้ผู้แสดงความคิดเห็นจะกล่าวถ้อยคำอวยพรวันเกิดที่เป็นความสุภาพตามขนบว่า “สุขสันต์วันเกิดครับ” ถึง 2 ครั้ง คือก่อนและหลังข้อความ แต่ถ้อยคำดังกล่าวก็ขัดแย้งหรือไม่สัมพันธ์กับถ้อยคำ “ขอให้ท่านได้ตายในวันเกิดตัวเองที่ใกล้ถึงที่สุด” ที่อยู่ในข้อความเดียวกันที่เป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพตามขนบ ทั้งนี้เนื่องจากมีเนื้อความแจ่มชัดว่าเป็นการสาปแช่งเจ้าของวันคล้ายวันเกิดให้ถึงแก่ความตายในเร็ววัน ดังนั้นจึงทำให้สรุปได้ว่าผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้มีเจตนาจะอวยพรวันเกิดจริง แต่ต้องการที่จะแสดงความไม่สุภาพด้วยการประชดประชัน

ที่ไม่มีรูปภาษาใดบ่งชี้ว่าไม่สุภาพเลย มีเพียงบริบทเท่านั้นที่สำคัญและช่วยให้ตีความได้ว่าถ้อยคำดังกล่าวนั้นไม่สุภาพ Culpeper (2011, 2016) ได้แบ่งประเภทของชนวนความไม่สุภาพประเภทนี้ไว้ 2 ประเภทย่อย ได้แก่

Unmarked behavior และ Absence of behaviour ดังที่ได้กล่าวไว้ในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบเฉพาะ Unmarked behavior เท่านั้น ดังตัวอย่าง

12) ท่านอายุเยอะแล้ว ควรพักผ่อนนะค่ะ HBD ค่ะ

จากตัวอย่างที่ 12) เมื่อพิจารณารูปภาษาและความหมายในข้อความ “ท่านอายุเยอะแล้ว ควรพักผ่อนนะค่ะ” ดูเหมือนผู้แสดงความคิดเห็นจะมีเจตนาแสดงความปรารถนาดี ต่อเจ้าของวันคล้ายวันเกิด ให้เกษียณอายุราชการเพื่อไปพักผ่อน ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าของวันคล้ายวันเกิดมีอายุมากแล้ว แต่เมื่อพิจารณาบริบท ที่ผู้แสดงความคิดเห็นและเจ้าของวันคล้ายวันเกิด ที่ไม่ได้มีความใกล้ชิดกัน อีกทั้งผู้แสดงความคิดเห็นก็มีอายุอ่อนกว่าเจ้าของวันคล้ายวันเกิดมาก ผู้แสดงความคิดเห็นจึงไม่ควรกล่าวถึงเรื่องของอายุมากหรือการพักผ่อน อันเป็นเรื่องส่วนตัวของเจ้าของวันคล้ายวันเกิด แต่ควรมุ่งไปที่การกล่าวอวยพรวันคล้ายวันเกิดมากกว่า แม้ว่าจะมีข้อความ HBD หรือ แฮปปี้เบิร์ธเดย์ แต่ด้วยวิสัยทัศน์ที่ต่างกันถ้อยคำดังกล่าวถึงไม่เหมาะสม และให้เห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นนั้นไม่ได้จริงจังหรือตั้งใจที่จะอวยพรวันคล้ายวันเกิดจริง แต่ต้องการที่จะขับไล่ให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดลาออกจากหน้าที่หรือตำแหน่งที่ทำอยู่มากกว่า

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อความแสดงความคิดเห็นในข่าววันคล้ายวันเกิดที่เผยแพร่ทางเฟซบุ๊กนั้น พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นเลือกใช้ความไม่สุภาพทั้ง 2 ประเภทในความถี่ที่แตกต่างกันดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่ของความไม่สุภาพแต่ละประเภท

ประเภทของความไม่สุภาพ	จำนวน	ค่าร้อยละ
1. ขนวนความไม่สุภาพตามชนบ	780	44.29
2. ขนวนความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบ หรือขนวนความไม่สุภาพความหมายซึบ่งเป็นนัย	981	55.71
รวมทั้งหมด	1761	100

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือความไม่สุภาพความหมายซึบ่งเป็นนัยมากกว่าความไม่สุภาพตามชนบ โดยมีการใช้ความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบทั้งหมด 981 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 55.71 และมีการใช้ความไม่สุภาพตามชนบทั้งหมด 780 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.29 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Culpeper (2011, p. 155) ที่เห็นว่าเหตุการณ์ความไม่สุภาพทางภาษามักปรากฏการใช้ความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือความไม่สุภาพความหมายซึบ่งเป็นนัยมากกว่าความไม่สุภาพตามชนบ ทั้งนี้ เพราะผู้แสดงความคิดเห็นไม่ต้องการผูกมัดตนเองกับความหมายซึบ่งเป็นนัยที่ไม่สุภาพนั้น กล่าวคือลักษณะของความหมายซึบ่งเป็นนัยประการหนึ่งนั้นคือผู้พูดสามารถยกเลิกได้ (Cancellable หรือ Defeasible) หากผู้พูดไม่ต้องการจะสื่อความหมายซึบ่งเป็นนัยนั้นแล้ว ผู้พูดก็สามารถยกเลิกหรือปฏิเสธความหมายซึบ่งเป็นนัยที่ผู้ฟังอนุมานนั้นได้ทันที (Panpothong, 2010) ฉะนั้นจากสถานการณ์ในงานวิจัยนี้ หากเจ้าของวันคล้ายวันเกิดหรือผู้เกี่ยวข้องต้องการเอาผิดผู้แสดงความคิดเห็น ผู้แสดงความคิดเห็นก็อาจยกเลิกหรือปฏิเสธความหมายซึบ่งเป็นนัยนั้นว่าตนไม่ได้มีเจตนาที่จะสื่อความหมายซึบ่งเป็นนัยนั้นแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ปัจจุบันมีกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information law) หรือกฎหมายไอที โดยเฉพาะในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่มีผลบังคับใช้เพื่อควบคุมและกำหนดโทษผู้ที่กระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ เช่น การเผยแพร่รูปภาพ ข้อความ ที่มีลักษณะลามก อนาจาร หรือข้อมูลอันเป็นเท็จที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล การหมิ่นประมาทหรือกระทำให้อื่นเสียชื่อเสียงเป็นต้น อาจมีความผิดตามมาตรา 14 ปรับไม่เกิน 100,000 บาท จำคุกไม่เกิน 5 ปี (Burapha University. Faculty of Information, 2022, Online) ฉะนั้นหากผู้แสดงความคิดเห็นเลือกใช้ความไม่สุภาพตามชนบ โดยเฉพาะชนวนการสบประมาท ก็อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายดังกล่าว ด้วยเหตุนี้การเลือกใช้ความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัยจึงน่าที่จะเลี่ยงจากการถูกดำเนินคดีตามกฎหมายดังกล่าวนี้ได้ เพราะความไม่สุภาพประเภทนี้สามารถยกเลิกหรือปฏิเสธได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้พบชนวนความไม่สุภาพ 2 ประเภท คือชนวนความไม่สุภาพตามชนบและชนวนความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือชนวนความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัย โดยชนวนความไม่สุภาพตามชนบนั้นปรากฏการใช้ชนวนความไม่สุภาพ 6 ประเภท ได้แก่ การสบประมาท การวิพากษ์วิจารณ์หรือการตำหนิอย่างตรงประเด็น การใช้รูปประโยคคำถามที่ทำให้กระดากอายหรือเกิดความหมายมูลบท การกล่าวถ้อยคำที่ทำให้ลดตนลงมา การกล่าวถ้อยคำขบไล่ และการกล่าวถ้อยคำแสดงความรู้สึกเชิงลบ ส่วนชนวนความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือชนวนความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัยนั้น ปรากฏการใช้ชนวนความไม่สุภาพ 3 ประเภท ได้แก่ การใช้ความสุภาพตามชนบเป็นชนวนความไม่สุภาพ การใช้ความเป็นนัยสนทนาเป็นชนวนความไม่สุภาพ และการใช้บริบทเป็น ชนวนความไม่สุภาพ

แม้ว่าการวิจัยในครั้งนี้จะพบความไม่สุภาพทางภาษาทั้ง 2 ประเภท คือความไม่สุภาพตามชนบและความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัย แต่ผู้แสดงความคิดเห็นก็มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือความไม่สุภาพความหมายขี้บ่งเป็นนัยมากกว่า ทั้งนี้อาจด้วยนิสัยของคนไทยที่มักกล่าวถ้อยคำอ้อมมากกว่าที่จะกล่าวถ้อยคำตรง (Srinarawat, 2001) แต่กระนั้นการกล่าวถ้อยคำที่อ้อมก็ไม่ได้หมายความว่าลดทอนความไม่สุภาพลง เพราะผู้รับสารก็ยังตีความหรือเข้าใจความไม่สุภาพของถ้อยคำอ้อมนั้นได้อยู่ (Angkunsinthana, 2018, p. 148) ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rabab'ah & Alali (2020) ที่ศึกษาความไม่สุภาพตามแนวคิดของ Culpeper (2011, 2016) ในข้อความแสดงความคิดเห็นทางเฟซบุ๊กของสำนักข่าวอัลจาซีรา (Al-Jazeera channel news) ก็พบทั้งความไม่สุภาพตามชนบและความไม่สุภาพที่ไม่เป็นไปตามชนบหรือความไม่สุภาพ

ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย แต่กระนั้นในส่วนของคุณภาพข้อความไม่สุภาพของข้อความไม่สุภาพแต่ละประเภทที่พบในงานวิจัยนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือในงานวิจัยของ Rabab'ah & Alali (2020) พบคุณลักษณะข้อความไม่สุภาพทุกประเภทดังที่ Culpeper (2011, 2016) ได้เสนอไว้ แต่ในงานวิจัยของผู้วิจัยเองปรากฏ 9 คุณลักษณะนั้น ดังปรากฏในผลการวิจัย ส่วนคุณลักษณะข้อความไม่สุภาพที่ไม่ปรากฏนั้น ได้แก่ การกล่าวถ้อยคำเชิงบังคับ การสั่งให้เงียบหรือหุบปาก และการข่มขู่ อาจเป็นเพราะปัจจัยของสถานการณ์ในงานวิจัยนี้ที่เป็นสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดซึ่งอาจเฉพาะเจาะจง ทำให้คุณลักษณะข้อความไม่สุภาพดังกล่าวไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในสถานการณ์นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเนื้อความของข้อความส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับความตายหรือการสาปแช่งให้เสียชีวิต ซึ่งเป็นเนื้อความที่เฉพาะเจาะจงและตรงกันข้ามกับคาดหวังและคาดการณ์ในสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดนี้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์มีส่วนกำหนดรูปแบบการใช้ภาษาด้วยเช่นกัน ดังที่ Thurlow, Lengel & Tomic (2004, as cited in Rabab'ah & Alali, 2020, pp. 9-10) ที่เห็นว่าสถานการณ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะรูปแบบของภาษาที่ใช้ อีกทั้งประเภทของคุณลักษณะข้อความไม่สุภาพบางประเภทยังสะท้อนให้เห็นมุมมองของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี เช่น การกล่าวถ้อยคำที่ทำให้ลดตนลงมาด้วยการเปรียบเทียบกับเจ้าของวันคล้ายวันเกิดกับการเกิดของสุนัขหรือหมานั้น สะท้อนให้เห็นมุมมองของสังคมไทยที่มีต่อสัตว์ชนิดนี้ในเชิงลบตั้งแต่ในอดีต ดังปรากฏในสำนวนไทยที่เกี่ยวกับหมาที่มีความหมายในเชิงลบ เช่น หมาหางด้วน หมากัดอย่ากัดตอบ หมาจนตรอกหมาลอบกัด เป็นต้น

อย่างไรก็ดี จากข้อความแสดงความคิดเห็นหลักทั้งหมด 1,398 ข้อความ พบข้อความที่ผู้แสดงความคิดเห็นตั้งใจแสดงข้อความไม่สุภาพมากถึง 1,220 ข้อความ (97.26%) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์นั้นเอื้อต่อการแสดงข้อความไม่สุภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องจากคุณลักษณะของการสื่อสาร

ผ่านคอมพิวเตอร์ กล่าวคือการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ อย่างการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กนั้นเป็นการสื่อสารที่ไม่ประสานเวลากัน ที่ผู้แสดงความคิดเห็นและเจ้าของวันคล้ายวันเกิดไม่ต้องเผชิญหน้ากันอย่างการสื่อสารปกติหรือการสื่อสารแบบออฟไลน์ ฉะนั้นผู้แสดงความคิดเห็นจึงไม่ถูกกดดันจากอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้แสดงความคิดเห็น

ตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองได้อย่างอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความไม่สุภาพ นอกจากนี้การที่ผู้แสดงความคิดเห็นสามารถใช้นามสมมติหรือไม่ระบุตัวตนหรือสามารถปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลได้ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เอื้อให้ผู้แสดงความคิดเห็นกล้าที่จะแสดงความไม่สุภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่ Thurlow, Lengel & Tomic (2004, as cited in Rabab'ah & Alali, 2020, pp. 9-10) และ Santana (2014, as cited in Rabab'ah & Alali, 2020, p. 10) ได้กล่าวไว้จริง ทั้งนี้เพราะผู้แสดงความคิดเห็นไม่ต้องกลัวบุคคลเป้าหมายที่ทำลายหรือผู้เกี่ยวข้องจะระบุตัวตนและเอาผิดผู้แสดงความคิดเห็นได้ ผู้แสดงความคิดเห็นจึงแสดงออกซึ่งความไม่สุภาพได้อย่างอิสระ

แม้ว่าการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์จะเอื้อให้ผู้แสดงความคิดเห็นปกปิดตัวตนเพื่อสะดวกใจที่จะแสดงความไม่สุภาพมากยิ่งขึ้น แต่คุณลักษณะดังกล่าวก็ส่งผลต่อชนวนความไม่สุภาพบางชนวนด้วยเช่นกัน กล่าวคือการปกปิดตัวตนของผู้แสดงความคิดเห็นทำให้ผู้วิจัยหรือบุคคลอื่นไม่ทราบภูมิหลังของผู้แสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงความคิดเห็นกับเจ้าของวันคล้ายวันเกิด ส่งผลให้ชนวนความไม่สุภาพบางชนวนปรากฏใช้น้อยมาก เพราะตีความเจตนาว่าไม่สุภาพได้ยากหรือไม่ชัดเจน ดังการใช้ความสุภาพตามชนวนเป็นชนวนความไม่สุภาพนั้น ก็ปรากฏเฉพาะประเภทย่อยที่ต้องใช้บริบทภายในข้อความ (Internal) ตีความเท่านั้น ส่วนบริบทภายนอกข้อความ (External) นั้นปรากฏใช้เพียงตัวอย่างเดียว ซึ่งทั้งสองฝ่ายเป็นบุคคลสาธารณะที่มีชื่อเสียง จึงทราบภูมิหลังของทั้งสองฝ่ายได้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นเข้าใจปัจจัยและข้อจำกัดนี้ ดังนั้น ในการใช้ความสุภาพ

ตามชนบเป็นชนวนความไม่สุภาพจึงปรากฏใช้บริบทภายในข้อความเพื่อให้เจ้าของวันคล้ายวันเกิดหรือบุคคลอื่นที่เข้ามาอ่านรู้เจตนาของผู้แสดงความคิดเห็นที่ต้องการแสดงความไม่สุภาพ ซึ่งบริบทภายในข้อความมีความหลากหลาย ทั้งรูปภาษาที่แวดล้อม การใช้สัญลักษณ์ (Emojicon) หรือภาพประกอบซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ปรากฏใช้มากและเป็นลักษณะที่โดดเด่นของการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แตกต่างจากการสื่อสารปกติ นอกจากนี้การใช้บริบทเป็นชนวนความไม่สุภาพนั้นก็ปรากฏเฉพาะ Unmarked behaviour ส่วน Absence of behaviour ซึ่งเป็นการละเลยความสุภาพในสถานการณ์ที่คาดหวังความสุภาพนั้นไม่ปรากฏใช้ในข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดของสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ไม่ประสานเวลากัน บริบทที่ใช้ในการตีความจึงถูกจำกัดเฉพาะในข้อความที่แสดงความคิดเห็นนั้นตรงกันข้ามกับการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ประสานเวลากัน จึงทำให้มีบริบทอื่น ๆ โดยเฉพาะอวัจนภาษา (Non-verbal language) เข้ามาช่วยในการสื่อเจตนาที่จะไม่สุภาพได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษาประเด็นความไม่สุภาพในภาษาไทยยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นความสุภาพ โดยเฉพาะความไม่สุภาพในการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่เอื้อให้ผู้ใช้งานสามารถแสดงความไม่สุภาพได้มากกว่าการสื่อสารแบบออฟไลน์ การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะความไม่สุภาพในสถานการณ์วันคล้ายวันเกิดเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาประเด็นความไม่สุภาพในสถานการณ์อื่น ๆ ต่อไปเพื่อให้เห็นลักษณะทางภาษาที่ไม่สุภาพในภาษาไทยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

References

- Angkunsinthana, N. (2018). *Impoliteness Strategies in Thai*. [Doctoral dissertation, Kasetsart University]. [In Thai]
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge University Press.
- Bunnag, O. (2016). Impoliteness Strategies for Interviewing Celebrities by Alternative Television Channel Hosts. *Chophayom Journal*, 27(2), 13-23.
- Culpeper, J. (1996). Towards an anatomy of impoliteness. *Journal of Pragmatics*. 25, 349- 367.
- . (2011). *Impoliteness: using language to cause offence*. Cambridge University Press.
- . (2016). Impoliteness strategies. In A. Capone & L. Jacob (Eds.). *Interdisciplinary studies in pragmatics, culture and society* (pp. 421- 445). Springer.
- Culpeper, J., Bousfield, D., & Wichmann, A. (2003). Impoliteness revised: with special reference to dynamic and prosodic aspects. *Journal of Pragmatics*. 35, 1545-1579.
- Burapha University. Faculty of Information. (2022). *Moving Forward in Digital Society with ICT*. Retrieved May 10, 2022. <https://www.informatics.buu.ac.th>. [In Thai]
- Graham, S. L., & Hardaker, C. (2017). (Im) politeness in Digital Communication. In J. Culpeper, M. Haugh & D. Z. Kádár (Eds.). *The Palgrave Handbook of Linguistic (Im) Politeness* (pp. 785- 809). Palgrave Macmillan.

- Kaewjungate, W., & Rattanadilok Na Phuket, W. (2018). Impoliteness Strategies on The Face Thailand TV Program. *Journal of the Faculty of Arts Silpakorn University*, 40(2), 177-201. [In Thai]
- Likhit, W. (2018). *Khamda Bap Thai Thai Tham Mai Tong Phat Phing Thueng Ma*. Retrieved June 20, 2018. <https://voicetv.co.th/read/ByKXfRRmX>. [In Thai]
- Natpratan, N. (2015). Private Verbs and Public Verbs in Thai Legal Language Political Language Media Language and Academic Language. *Humanities Journal Naresuan University*, 12(3), 107-126. [In Thai]
- Panpothong, N. (2010). *Pragmatic Analysis of Thai*. Chulalongkorn University. [In Thai]
- Pukbhasuk, P. (2016). Mongkhon Laklai Nai Kham Hai Pon Wan Koet. *Thai Language and Literature*, 21, 86-96. [In Thai]
- Rabab'ah, G., & Alali, N. (2020). Impoliteness in reader comments on the Al-Jazeera chanel news website. *Journal of Politeness Research*, 16(1), 1-43.
- Sawanglap, J. (2013). *Impoliteness Strategies in Thai Reality Shows*. [Master's thesis, Chulalongkorn University]. [In Thai]
- Srinarawat, D. (2001). Indirectness as a Communicative Strategy of Thai Speakers. *Journal of Liberal Arts Thammasat University*, 1, 85-101. [In Thai]